

Kalendarz (dla) tematyka (2)

Marek Zbierski

KALENDARZ
 TEMATICA
 POZNAŃ

Październik

1 X

Mi 484

1 października 1949 r. z balkonu Bramy Niebiańskiego Spokoju (Tian'anmen; 天安门) na pekińskim placu o tej samej nazwie, Mao Tse Tung proklamował powstanie Chińskiej Republiki Ludowej. Poprzez Tian'anmen, największy publiczny plac na świecie (800 x 300 m), przechodzi się by wejść do cesarskiego Purpurowego Zakazanego Miasta (故宫), które przez 500 lat było niedostępne dla zwykłych obywateli.

2 X

Dla upamiętnienia zwycięstw w wojnach Prus nad Danią w 1864, Austrią w 1866 oraz Francją w latach 1870-71, 2 października 1873 odsłonięto w Berlinie kolumnę zwycięstwa. Na szczycie prawie 70-metrowej kolumny stoi potężna figura Nike. Wewnątrz znajdują się schody do platformy widokowej. Początkowo kolumna stała na placu przed dzisiejszym budynkiem parlamentu (dawnym Reichstagiem), a w 1939 r. przeniesiono ją nieopodal, na rondo w parku Tiergarten.

Architektoniczne symbole dzisiejszego Berlina, m.in. kolumna zwycięstwa na tle Bramy Brandenburskiej – Mi 776.

3 X

Mi 589

3 października 1942 r. z poligonu w Peenemünde na wyspie Uznam Niemcy wystrzelili raketę typu V-2, która jako pierwsza przekroczyła umowną granicę kosmosu. Współtwórcą tego sukcesu był Wernher von Braun, który po kapitulacji Niemiec, wraz z dużą grupą współpracowników, oddał się w ręce Amerykanów, licząc na możliwość kontynuowania prac nad raketami do celów cywilnych. Zostali oni wraz z dokumentacją i podzespołami pocisków V-2 przewiezieni do Fortu Bliss w Teksasie. Wernher von Braun zrobił wielką karierę w NASA.

4 X

4 października 1582 r. w kilku katolickich krajach europejskich (Francja, Hiszpania, Włochy, Portugalia i Rzeczypospolita Obojga Narodów) zaczął obowiązywać kalendarz gregoriański, wprowadzony przez papieża Grzegorza XIII. Jest to w zasadzie kalendarz juliański, do którego wprowadzono poprawkę w naliczaniu lat przestępnych, zapobiegającą dalszemu opóźnieniu się kalendarza względem roku zwrotnikowego. Następnym dniem po 4 października stał się w 1582 roku 15 października. W krótkim czasie nowy kalendarz przyjęły też inne kraje katolickie.

Mi 1155

5 X

Mi 604

Bracia Orville i Wilbur Wright uważani są za pionierów lotnictwa i konstruktorów pierwszego udanego samolotu. Po pierwszych 5-minutowych lotach, młodszy z braci, Wilbur, pokonał 5 października 1905 r. w ciągu 39 minut, lotem okrężnym, prawie 40 km. Był to lot dłuższy od wszystkich w latach 1904-05. W 1909 r. armia amerykańska zamówiła wojskową wersję tego samolotu „Flyer III”.

6 X

Moulin Rouge (*franc. czerwony młyn*) – najstynniejszy teatr rozrywki i kabaret w paryskiej dzielnicy Montmartre, z charakterystyczną czerwoną imitacją wiatraka na dachu, otwarty 6 października 1889 r. Trzy lata wcześniej, podczas dorocznego balu studentów paryskiej ASP, jedna ze studentek wykonała tu pierwszy w historii publiczny striptiz.

Mi 4200

Mi 2324

7 X

7 października 1948 r. na Salonie Samochodowym w Paryżu zaprezentowano Citroëna 2CV, jeden z bardziej udanych i ciekawych modeli aut wszechczasów.

8 X

Mi 2241

Ernesto Guevara – latynoamerykański rewolucjonista, pisarz, z zawodu lekarz, został 8 października 1967 r. pojmany w La Higuera w Boliwii i następnego dnia rozstrzelany bez jakiegokolwiek procesu. Złe warunki życia mieszkańców państw Ameryki Południowej i Środkowej, w połączeniu z jego marksistowskimi zainteresowaniami, przekonały go do przyjęcia poglądów rewolucyjnej lewicy. W latach 50. był jednym z przywódców rewolucji kubańskiej, później ministrem przemysłu i finansów w Hawanie. W 1965 r. walczył jako najemnik w Kongu i Tanzanii, a w 1966 r. organizował partyzantkę w Boliwii. Przeszedł do historii jako idol zrewoltowanej młodzieży.

9 X

Na konferencji w Bernie, w której uczestniczyli przedstawiciele 22 krajów, wyższy niemiecki urzędnik pocztowy Heinrich von Stephan przedstawił projekt uregulowania międzynarodowego ruchu pocztowego. 9 października 1874 r. podpisano tzw. Traktat Berneński i założono Generalny Związek Pocztowy, którego nazwę zmieniono cztery lata później ostatecznie na UPU (Union Postale Universelle – Światowy Związek Pocztowy). Obecnie należą do niego 192 kraje. Polska należy do UPU od 1 maja 1919 r. Od 1948 r. UPU jest wyspecjalizowaną organizacją ONZ. Dzień podpisania Traktatu jest obchodzony jako Światowy Dzień Poczty.

Mi 963

10 X

Mi 2845

O. Maksymilian Kolbe trafił do obozu Auschwitz 28 maja 1941 r. (nr obozowy 16670). Dwa miesiące później zgłosił się dobrowolnie na śmierć głodową, ratując tym samym życie więźnia Franciszka Gajownicza. M. Kolbe zmarł po zastrzyku fenolu 14 sierpnia, a jego zwłoki spalono w krematorium.

Beatyfikację M. Kolbego przeprowadził papież Paweł VI w Rzymie 17 października 1971 r.

10 października 1882 r. papież św. Jan Paweł II kanonizował męczennika podczas mszy św. w Rzymie.

11 X

Kazimierz Pułaski herbu Ślepowron – jeden z dowódców i marszałek konfederacji barskiej – przybył jako ochotnik do Ameryki w 1777 r. i dzięki swoim cechom przywódczym został generałem i bohaterem wojny o niepodległość USA. Zginął podczas szarży kawalerii na siły brytyjskie pod Savannah 11 października 1779 r. Nazywany jest ojcem kawalerii amerykańskiej.

Fi 250

12 X

Znaczek (Mi 74) z 1893 r. z 16-znaczkowej serii wydanej z okazji 400-lecia odkrycia Ameryki.

Seria (Mi 73-88) w handlu filatelistycznym jest do nabycia za ok. 18 tys. USD.

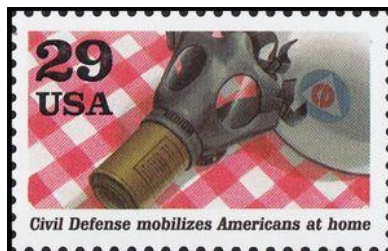
W 1992 r. poczta amerykańska wydała 6 bloków (Mi Bl 25-30) z reprodukcjami tych znaczków.

Odkrycie Ameryki kojarzymy z Krzysztofem Kolumbem. W rzeczywistości pierwszymi, którzy tam dotarli, byli myśliwi z Azji, którzy przybyli przez Cieśninę Beringa w okresie zlodowacenia (między 40 a 17 tys. lat temu), a za pierwszego Europejczyka w Ameryce uznaje się Leifa Erikssona na początku XI w.

Chcąc dopłynąć do Indii w kierunku zachodnim, Kolumb wyruszył w podróż trzema statkami i 12 października 1492 r. dotarł do wyspy San Salvador na Bahamach. Po opłynięciu kilku wysp (Kuby i Haiti) powrócił do Hiszpanii i został entuzjastycznie powitany w Barcelonie.

13 X

Zaprezentowana w 1914 r. przez Garretta A. Morgana na wystawie bezpieczeństwa i higieny maska gazowa otrzymuje 13 października tego samego roku patent. Już w 1916 r. ratownicy przy użyciu masek ratują wielu ludzi w katastrofie tunele w elektrowni wodnej w Cleveland. Wykorzystywane są przez straże pożarne i wojsko w czasie I wojny światowej. W 1923 r. G. Morgan opatentował system ulicznej sygnalizacji świetlnej.

Mi 2175

14 X

Mi 625

Aby złagodzić obawy i protesty społeczeństwa, Georg Stephenson zorganizował konkurs parowozów w Rainhill, który zakończył się po kilku dniach, 14 października 1828 r., zwycięstwem lokomotywy „Rocket”, którą skonstruował wraz z synem Robertem. Osiągnęła ona prędkość 48 km/h. Sukces przyniósł zamówienie 8 lokomotyw dla powstającej kolei. Stephensonowie wnieśli decydujący wkład do koncepcji kolei publicznej jako systemu umożliwiającego podróżowanie szerokim rzeszom zwyczajnych ludzi [1].

15 X

Mata Hari, właściwie Margaretha Geertruida McLeod – holenderska tancerka, która pod tym pseudonimem zdobyła sławę w Europie Zachodniej na początku XX wieku, wykonując tańce w stylu orientalnym. Była też luksusową prostytutką. W 1917 r. została aresztowana i oskarżona we Francji o szpiegostwo (jako podwójna agentka na usługach Francji i Niemiec). Jej działalność miała być przyczyną śmierci tysięcy żołnierzy na frontach I wojny światowej. W procesie została skazana za zdradę i rozstrzelana 15 października 1917 r. w koszarach w Vincennes.

Mi 8157

16 X

Mi 1406

Po niespodziewanej nagłej śmierci papieża Jana Pawła I w dniu 28 września 1978 r., dwa tygodnie później rozpoczęło się w Rzymie kolejne konklawe, w którym brało udział 111 elektorów (w tym 25 z Włoch). W ósmym głosowaniu, które odbyło się 16 października 1978 r., Karol Wojtyła uzyskał 99 głosów (przy wymaganych 75) i został papieżem, przyjmując imię Jan Paweł II. O godz. 18.18 z komina na dachu Kaplicy Sykstyńskiej wydobył się biały dym, zwiastujący dokonanie wyboru. Jan Paweł II był pierwszym papieżem spoza Włoch od czasów Holendra Hadriana VI, wybranego w 1522 r.

17 X

Mi 2820

Na zakończenie uroczystości ślubnych bawarskiego księcia Ludwika i księżniczki Teresy von Sachsen-Hildburghausen zorganizowano, 17 października 1810 r., na łąkach przed murami Monachium (dzisiejsze „Błonie Teresy”) wyścigi konne. W początkowych latach monachijski Oktoberfest miał charakter sportowy. Obecnie jest wielkim festy-nem ludowym, w którego trakcie spożywane jest ok. 5 mln litrów piwa w tradycyjnych, litrowych kufiach.

18 X

Mi 743

Rosja zaoferowała Stanom Zjednoczonym sprzedaż Alaski już w marcu 1859 r. Wojna secesyjna przerwała negocjacje. Ostatecznie Rosja sprzedała teren obecnego stanu Alaska o powierzchni około 1 518 800 km² za kwotę 7,2 miliona dolarów (równowartość ok. 142 milionów dzisiejszych USD). Formalne przejście terytorium Alaski nastąpiło 18 października 1867 r. W 1959 r. Alaska została 49. stanem USA.

19 X

Coraz większe straty zadawane lotnictwu japońskiemu przez Amerykanów spowodowały, że 19 października 1944 r. utworzono Specjalny Korpus Uderzeniowy Boski Wiatr (神風) – ostatnią deskę ratunku przed poddaniem się aliantom podczas wojny na Pacyfiku. Żołnierze kamikaze poświęcali swoje życie, pilotując specjalnie przystosowane do tego celu samoloty. Ataki kamikaze określane są czasami jako „ataki samobójcze”, choć taka śmierć nie była celem samym w sobie, ale zadanie jak największych strat nieprzyjacielowi. Śmierć pilota stawała się konsekwencją takiego ataku, a nie jego podstawowym założeniem.

Mi 329

20 X

Amerykański skoczek Richard Fosbury zapoczątkował styl skakania zwany „flopem”. Na Igrzyskach Olimpijskich w Meksyku skoczył tą techniką na wysokość 2,24 m i 20 października 1968 r. zdobył złoty medal, ustanawiając nowy rekord olimpijski. Mimo sceptycznych reakcji sportowców, metoda ta przyjęła się i jest nadal stosowana.

21 X

Podczas bitwy morskiej pod Trafalgarem flota brytyjska pokonała połączone siły francusko-hispańskie, zapewniając sobie przewagę na morzach. W bitwie tej, 21 października 1805 r., na pokładzie żaglowca HMS „Victory” zginął, w wyniku postrzażenia w kręgosłup, jeden z największych dowódców flot wojennych, wiceadmirał Horatio Nelson. Była to ostatnia wielka bitwa żaglowców. Jego okręt można zwiedzać w porcie w Portsmouth.

Mi 920

22 X

Wilhelm Pieck i Bolesław Bierut – Mi 285

Wysoki funkcjonariusz SED Walter Ulbricht ogłasza 22 października 1948 r. granicę na Odrze i Nysie jako ostateczną granicę między Polską a Niemcami (w 1950 r. Ulbricht został I sekretarzem SED). Dwa lata później podpisano tzw. układ zgorzelecki, w którym oba państwa uzgodniły przebieg granicy, a NRD uznała ziemie na wschód od Odry i Nysy oraz niektóre obszary na zachód od Szczecina za terytorium Polski. W oficjalnym języku NRD uznano to za „Granicę Pokoju na Odrze i Nysie”.

23 X

Mi 444

II bitwa pod El Alamein – bitwa toczona od 23 października do 4 listopada 1942 r. w pobliżu egipskiego miasta El Alamein, uznawana jest za punkt zwrotny w kampanii pustynnej w Afryce Północnej w czasie II wojny światowej. Było to pierwsze zwycięstwo brytyjskich sił lądowych nad wojskami niemieckimi w II wojnie.

Feldmarszałkowie Montgomery i Rommel.

24 X

Mi 7274

Ostatni komercyjny lot ponaddźwiękowego Concorde odbył się 24 października 2003 r., po 37 latach służby. Pierwszy lot z pasażerami odbył się 21 stycznia 1976 r. po siedmiu latach prób. Concorde latał z prędkością 2 270 km/h, a lot nad Atlantykiem trwał tylko 3,5 godziny. Wyprodukowano i sprzedano zaledwie 20 tych samolotów, a bilety kosztowały majątek.

25 X

Obelisk ze świątyni w Luksorze, wykonany na polecenie Ramzesa II przeszło 3300 lat temu, stanął 25 października 1836 r. w Paryżu na placu noszącym imię Ludwika XV, ściętego gilotyną w tym miejscu podczas rewolucji francuskiej. Miał symbolizować porozumienie polityczne we Francji, przez co także plac zmienił nazwę na Plac Zgody (Place de la Concorde). Obelisk podarował królowi Francji Karolowi X wicekról Egiptu.

Mi 781

26 X

Mi 2479

Beatlesi otrzymują 26 października 1965 r. medale MBE (Member of British Empire) z rąk Królowej Eżbiety II. Był to pierwszy przypadek uhonorowania w ten sposób muzyków rockowych. Chociaż Beatlesi dostali ordery najniższej klasy, a tylko dwie pierwsze upoważniają do noszenia tytułu „sir” lub „dame”, to i tak zaprotestowali przeciwko temu weterani wojenni.

W 1969 r. John Lennon oddał swój order, protestując przeciwko poparciu wojny w Wietnamie oraz ingerencji Wielkiej Brytanii w konflikt Nigeria-Biafra.

27 X

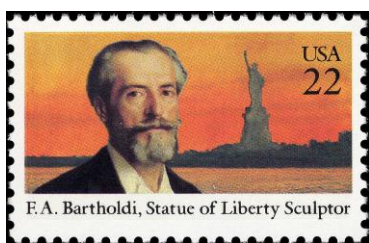
Amerykański farmer Joseph Glidden zgłosił 27 października 1873 r. do opatentowania nowoczesną wersję dwużyłowego drutu kolczastego, w którym kolce nie przesuwają się. Dopiero w 1892 r., po długiej batalii sądowej, przyznano Gliddenowi pełne prawa patentowe. Stał się bardzo zamożnym obywatelem z majątkiem przekraczającym milion dolarów amerykańskich.

Mi 3674

28 X

Mi 1761

Statua Wolności była darem rządu francuskiego dla USA w 100-lecie uchwalenia Deklaracji Niepodległości. Została wzniesiona we Francji i przekazana ambasadorowi amerykańskiemu w Paryżu. Pomnik rozebrano na części i wysłano statkiem do Nowego Jorku. Odświeżenie odbyło się 28 października 1886 r. Pomnik o wysokości 92 metrów jest dziełem francuskiego rzeźbiarza Frédéric Auguste'a Bartholdiego.

29 X

Mi 2525-27

Głębokowodny Kanał Sueski jest kanałem dla statków morskich, łączącym Morze Śródziemne z Morzem Czerwonym, wykopany w latach 1859-1869. Jest jedną z najważniejszych dróg wodnych świata.

Podpisana w Konstantynopolu (obecnie Stambuł) 29 października 1888 r. konwencja zapewnia wolną żeglugę w czasie wojny (również stronom wojującym) i pokoju wszystkim statkom, w tym okrętom, niezależnie od ich bandery.

W latach 2014-15 na części długości kanału został zbudowany nowy tor wodny, równoległy do istniejącego, który pozwala na ruch statków w obu kierunkach jednocześnie, zwiększając przepustowość oraz skracając czas pokonania kanału z około 22 do 11 godzin.

30 X

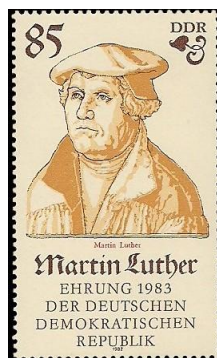
Mi 48

Mimo protestów mieszkańców, 30 października 2008 r. zamknięto lotnisko Berlin-Tempelhof. Kilka minut przed północą, dwa ostatnie samoloty – Junkers JU-52 oraz Douglas DC-3 (zwany rodzynkowym bombowcem) opuściły to znajdujące się blisko centrum miasta lotnisko [2]. Po przeszło 10 latach oddano do użytku duży nowoczesny port lotniczy Berlin-Brandenburg im. Willy Brandta, na południe od stolicy Niemiec. W tym samym czasie zamknięto także lotnisko Berlin-Tegel.

31 X

Mi 2757

Niemiecki doktor teologii, mnich augustiański, prezbiter katolicki, inicjator reformacji oraz tłumacz Biblii, Martin Luter ogłosił 31 października 1517 r. w Wittenberdze 95 tez potępiających praktykę sprzedaży odpustów. Kościół katolicki ekskomunikował Lutra i jego zwolenników w 1521 r. Część teologów i hierarchów widzi w nim przeciwnika starego porządku, a niektóre jego tezy za słuszne postulaty, uznane zresztą przez Sobór watykański II. Celem Lutra było doprowadzenie do reformy Kościoła rzymskokatolickiego, jednak cel ten nie został osiągnięty i doszło do jego podziału.

[1] Patrz biuletyn TEMATICA, nr 36/2022, str. 33.

[2] Tamże, str. 34.